

INFORME SOBRE LA JUSTÍCIA JUVENIL A CATALUNYA

 **GOVERN ALTERNATIU
DE CATALUNYA**

Justícia

Ferran Pedret, Oscar Aparicio i Mario García

9 de febrer de 2024

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ.....	3
Especificitat de la justícia juvenil.....	7
Mesures per aplicar a menors.....	9
Mesures privatives de llibertat.....	11
Mesures no privatives de llibertat	12
El tractament ambulatori	12
L'assistència a un centre de dia.....	12
La llibertat vigilada	12
La convivència amb una altra persona, família o grup educatiu amb finalitat resocialitzadora del menor	12
Les prestacions en benefici de la comunitat	13
Realitzar tasques socio-educatives.....	13
La prohibició d'aproximar-se a la víctima o comunicar-se amb ella o amb els seus familiars.....	13
L'amonestació.....	13
La privació del permís de conduir ciclomotors o vehicles de motor o del dret a obtenir-los o de llicències de caça o pesca o de llicències per a l'ús d'armes	13
La inhabilitació absoluta de treball i càrrecs públics i la incapacitat per a accedir a aquests.....	14
Mesures preventives	14
Equips d'assessorament tècnic	14
Mediació i reparació.....	17
Medi obert.....	18
Mesures judicials en medi tancat.....	20
Propostes.....	21

INTRODUCCIÓ

La justícia juvenil és una branca del Dret de recent creació, atès que ha anat evolucionant al llarg del temps fins a la configuració actual, si bé no ha estat un procés lineal que ha anat evolucionant al llarg del temps. A diferència d'altres branques del dret, el seu origen es remunta a pocs anys enrere.

Instrumentos internacionals de les Nacions Unides

A part dels instruments adoptats per l'Assemblea General de les Nacions Unides de caràcter més universal en els quals es fa alguna referència genèrica als drets dels menors d'edat, com la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948, o el Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics, de 1966, el primer instrument específic dedicat a la protecció dels menors va ser la Convenció sobre els drets dels infants, aprovada el 20 de novembre de 1959.

A partir d'aquests antecedents, els textos que aquest organisme internacional ha elaborat amb una incidència directa en l'àmbit de la justícia juvenil són els següents:

- Resolució 40/33, de 29 de novembre de 1985, de l'Assemblea General de les Nacions Unides, per la qual es van aprovar les Regles mínimes per a l'administració de la justícia de menors (conegudes com a Regles de Beijing). Aquestes Regles estableixen les garanties que ha de tenir el procediment penal aplicable als menors d'edat.
- Convenció dels drets dels infants, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, ratificada per Espanya el 31 de desembre de 1990 (BOE de 31 de desembre de 1990).

Aquesta Convenció és dret positiu i vinculant per a tots els estats part que l'han signat, com ara Espanya, i constitueix, sense cap dubte, el text internacional més important i decisiu, fins ara, que s'ha aprovat sobre aquesta matèria, i que més ha incidit en la modificació del dret penal juvenil modern de la majoria dels països.

L'any 1991, el Tribunal Constitucional espanyol va utilitzar-la com a argumentació jurídica principal en la Sentència 36/1991, per declarar la inconstitucionalitat del procediment de la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948.

- Resolució 45/112, de 14 de desembre de 1990, de l'Assemblea General de les Nacions Unides sobre directrius per a la prevenció de la delinqüència juvenil (Directrius de Riad)

En aquesta Resolució s'estableixen regles i recomanacions als estats per promoure mecanismes de prevenció de la delinqüència juvenil, entre elles les següents:

- a) S'han d'establir programes de prevenció general en tots els nivells governamentals.
- b) S'ha de prestar atenció a les polítiques de prevenció que afavoreixin la socialització i la integració dels menors i joves en l'àmbit de la família, l'educació, la comunitat i els mitjans de comunicació.
- c) S'exhorta els estats a assignar prioritat als plans i programes dedicats a prevenir el risc de comissió de fets delictius pels joves.

- d) S'estableix la necessitat que els governs aprovin lleis per fomentar i protegir els drets i el benestar dels joves i un tractament adequat dels menors sotmesos a mesures judicials.
  - e) S'invita a fomentar els estudis d'investigació sobre les causes de la violència juvenil i les formes de prevenir-les.
- Resolució 45/113, de 14 de desembre de 1990, de l'Assemblea General de les Nacions Unides, sobre regles per a la protecció dels menors privats de llibertat. Aquestes regles són una translació al camp de la justícia juvenil de les Regles mínimes per al tractament dels reclusos privats de llibertat, dictades per les Nacions Unides el 1955. Estableixen els drets i garanties que han de respectar els estats en la seva legislació en relació amb els menors d'edat privats de llibertat.

Evolució històrica de la normativa a Espanya respecte edat penal i justícia juvenil

En el Codi Penal de 1822, que es pot considerar com el primer Codi Penal modern espanyol, estaven exempts de responsabilitat penal els menors de set anys. Quan es tractava d'autors d'un fet delictiu majors de set anys i menors de 17, el jutge o tribunal havia d'analitzar cas per cas si havien obrat amb discerniment. Si es considerava que havien actuat amb discerniment, se'ls aplicaven les mateixes penes que a un adult i ingressaven en les mateixes presons que els adults.

A partir de 1834, amb motiu de la publicació de l'ordenança general de presidis, es va acordar que els menors de 18 anys empresonats fossin ubicats en departaments penitenciaris separats dels adults.

El Codi Penal de 1848 declarava exempts de responsabilitat penal els menors de nou anys. Quan es tractava d'autors d'un fet delictiu majors de nou anys i menors de 15, el jutge havia d'analitzar cas per cas si havien obrat amb discerniment i, en el supòsit de considerar que sí, els aplicava la pena del Codi penal prevista per a l'adult, rebaixada en dos graus. Els codis penals de 1850 i 1870 van mantenir la mateixa regulació que el Codi de 1848.

El Codi Penal de 1928 va suprimir el sistema de discerniment i va introduir el sistema cronològic de l'edat com a criteri; així, va establir els 16 anys com a edat d'inici de la responsabilitat penal i va derivar els menors d'aquesta edat als tribunals tutelars de menors.

El Codi Penal de 1932 va reproduir el sistema del Codi Penal de 1928, sistema que es va repetir en els codis penals successius fins a l'aparició del Codi Penal actual, de 1995. A partir de 1928 es van generalitzar a tot Espanya els tribunals tutelars de menors, que havien començat a constituir-se de forma progressiva en cada província a partir de l'any 1920. Els dos primers van ser el de Bilbao i el de Tarragona. D'acord amb el Codi penal de 1928, els menors de 16 anys acusats d'haver comès fets delictius estaven exempts de responsabilitat penal, de conformitat amb el Codi penal, però no de les conseqüències jurídiques dels seus actes, ja que eren derivats als tribunals tutelars de menors, que els aplicaven la Llei de tribunals per a nens de 1918, modificada posteriorment per la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948.

Però aquesta legislació de tribunals tutelars de menors tenia una orientació correccional, com la majoria de les legislacions tutelars d'aquell moment, i no incloïa cap de les garanties processals previstes en l'ordenament jurídic per als majors d'edat penal.

Amb la promulgació de la Constitució Espanyola de 1978, la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948 esdevenia inconstitucional perquè no respectava cap dels principis i garanties previstos al títol I, especialment els inclosos als articles 24 i 25 de la Constitució, però no es va adoptar cap iniciativa legislativa per modificar-la. L'any 1985 es va aprovar la Llei orgànica del poder judicial, que creava els jutjats de menors en substitució dels tribunals tutelars de menors. En aquesta llei s'establia també que el Govern havia de presentar al Congrés, en el termini d'un any, un projecte de llei de reforma de la legislació de 1948, però no se'n va presentar cap.

En 1990, Espanya va ratificar la Convenció dels drets del nen de 1989, de les Nacions Unides, que imposava als estats signants l'obligació de comptar amb procediments legals respectuosos amb els drets i garanties fonamentals, però tampoc es va modificar la legislació de 1948. En 1991, el Tribunal Constitucional va resoldre les qüestions d'inconstitucionalitat interposades per diferents jutges de menors contra el procediment de la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948, i va dictar la Sentència 36/1991, de 14 de febrer, per la qual declarava inconstitucional el procediment perquè no respectava els drets fonamentals consagrats a l'article 24 de la Constitució, interpretats de conformitat amb els tractats internacionals signats per Espanya, especialment la Convenció sobre els drets del nen de 1989: dret a un jutge ordinari predeterminat per la llei, dret a la defensa lletrada, dret a ser informat de l'acusació, dret a un procés públic amb totes les garanties, dret a utilitzar els mitjans de prova adequats, dret a no declarar contra si mateix i a no confessar-se culpable, i dret a la presumpció d'innocència.

En 1992, per salvar el buit legal creat per la sentència del Tribunal Constitucional es va aprovar, amb caràcter urgent i provisional, la Llei orgànica 4/1992, de 5 de juny, reguladora de la competència i el procediment dels jutjats de menors. Aquesta llei va reformar els aspectes de la Llei de tribunals tutelars de menors de 1948 declarats inconstitucionals, va reduir l'àmbit d'intervenció dels jutjats de menors als menors compresos entre els 12 i els 16 anys acusats d'haver comès fets delictius, va incloure totes les garanties processals mínimes exigides per la Constitució, va ampliar el catàleg de mesures i va preveure la intervenció dels equips tècnics durant la instrucció del procediment.

En 1995 es va aprovar el Codi penal vigent, que derogava el Codi penal de 1973 i que va establir, en l'article 19, una nova regulació de l'edat penal, de la forma següent: «Els menors de divuit anys no seran responsables criminalment d'acord amb aquest Codi. Quan un menor d'aquesta edat cometi un fet delictiu podrà ser responsable de conformitat amb el que disposi la llei que reguli la responsabilitat penal del menor». El nou Codi penal fixa en els 18 anys l'edat a partir de la qual una persona respon segons el Codi, però estableix que els menors d'aquesta edat «podran ser declarats responsables» conforme a una llei reguladora de la responsabilitat penal del menor que, en el moment de publicació del Codi, encara estava pendent d'elaborar i aprovar.

L'any 2000 es va aprovar la vigent Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LORRPM), que va entrar en vigor un any després de la seva publicació, el 13 de gener de 2001.

La LO 5/2000, modifica totalment el tractament legal precedent de la responsabilitat penal dels menors d'edat, amb la intenció de posar fi a la provisionalitat instaurada per la Llei orgànica 4/1992 i superar de forma definitiva l'obsolet i anacrònic model tutelar, tuïtiu i correccional que representava la legislació de 1948, per un model de responsabilitat, que és l'adoptat per la majoria dels països del nostre entorn. Aquest nou model de responsabilitat es fonamenta no en la visió d'un menor irresponsable objecte de protecció i tutela d'un estat paternalista, sinó en la d'un subjecte de drets al qual l'Estat pot reclamar un determinat nivell de responsabilitat pels seus actes, però al qual també, en conseqüència, ha de respectar les garanties inherents a la seva condició de ciutadà d'un estat de dret.

Des de la seva aprovació i fins al moment actual, la Llei orgànica 5/2000 ha estat objecte de sis modificacions posteriors que han suposat, en la majoria de les ocasions, un enduriment de les conseqüències jurídiques i un cert canvi de tendència sobre el redactat inicial, per tal com s'hi han inclòs modificacions amb una orientació de prevenció general i de defensa social.

Aquestes modificacions s'han fet per les lleis orgàniques següents: la Llei orgànica 7/2000, de 22 de desembre; la Llei orgànica 9/2000, de 22 de desembre; la Llei orgànica 9/2002, de 10 de desembre; la Llei orgànica 15/2003, de 25 de novembre; la Llei orgànica 8/2006, de 4 de desembre, i la Llei orgànica 8/2012, de 27 de desembre.

Normativa de Catalunya

- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.
- Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil.
- Decret 48/2006, de 28 de març, pel qual es determinen els òrgans unipersonals superiors dels centres de justícia juvenil.

Com es de veure, la llei catalana de justícia juvenil és de l'any 2021, no ha estat ni tant sols modificada o desenvolupada reglamentàriament el que al nostre entendre és un motiu de preocupació per la manca d'adaptació de tot el sistema de justícia juvenil a la realitat existent en l'actualitat i molt diferent a l'originària.

Evolució edat penal

Segons l'article 19 del Codi penal (CP), «els menors de divuit anys no són responsables criminalment d'acord amb aquest Codi. Quan una persona menor d'aquesta edat cometi un fet delictiu en pot ser responsable d'acord amb el que es disposa en la llei que regula la responsabilitat penal del menor». La minoria d'edat penal és una causa d'inimputabilitat.

Segons el que estableix la disposició final setena del CP, aquest precepte va entrar en vigor al mateix temps que la Llei orgànica reguladora de la responsabilitat penal dels menors 5/2020 (LORPM en endavant), reformada per la Llei orgànica 8/2006, del 4 de desembre. Fins aquell

dia, va estar en vigor la regulació del CP del 1973: els menors de setze anys quedaven exempts de responsabilitat penal (art. 8.2 CP del 1973), i eren confiats als tribunals de menors, i el fet de ser menor de divuit anys era únicament una circumstància atenuant de la responsabilitat penal (art. 9.3 CP del 1973).

La minoria d'edat no ha estat definida seguint sempre el mateix model. Alguns codis penals anteriors fixaven una edat per sota de la qual es considerava que el subjecte era inimputable (una presumpció iuris et de iure d'inimputabilitat) i una franja d'edat en què la capacitat de discerniment de l'autor s'havia de decidir cas per cas (CP del 1822, 1848 i 1870). A partir del CP del 1932 es va abandonar el criteri del discerniment i es va fixar una edat que marcava el límit entre la majoria i la minoria d'edat penal, i aquest és també el model de regulació del CP vigent.

ESPECIFICITAT DE LA JUSTÍCIA JUVENIL

Edat de la responsabilitat

La justícia juvenil és la disciplina del dret que regula la responsabilitat penal dels joves adolescents.

Des de l'entrada en vigor de la LORPM i de l'article 19 del CP, els menors de divuit anys no són responsables penalment segons el Codi Penal i la resta de lleis penals especials. Ara bé, els menors de divuit anys i de més de catorze no són absolutament irresponsables per al dret penal, ja que poden respondre segons allò establert per la LORPM.

La LORPM regula la responsabilitat penal dels menors de divuit anys i de més de catorze que cometin delictes o faltes fixats pel CP o les lleis penals especials; aquests subjectes reben la denominació de menors (art. 1 LORPM). Els menors de catorze anys no són responsables conforme a la LORPM, sinó que queden sotmesos a la regulació de la protecció de menors que estableix el Codi civil espanyol i altres disposicions vigents (art. 3 LORPM). Segons el que estableix l'article 69 del CP i desenvolupa l'article 4 de la LORPM, la LORPM també s'ha d'aplicar als més grans de divuit i menors de vint-i-un anys (denominats joves) en cas que així ho declari el jutge d'instrucció competent, un cop el ministeri fiscal hagi sentit el lletrat de la persona imputada i l'equip tècnic (art. 27 LORPM).

Mesures i no penes.

Si bé el Codi Penal parla de penes, la Llei que regula la Responsabilitat Penal dels Menors parla de mesures. Aquestes mesures tenen una finalitat sancionadora-educativa. Per tal d'escollir la mesura a imposar, no tan sols es tindrà en compte la gravetat dels fets sinó també l'edat, les circumstàncies socials i familiars del menor, la seva personalitat i quina mesura s'adequa més a l'interès del menor. A la llei es preveuen fins a 15 tipus de mesures diferents, com ara llibertat vigilada, prestacions en benefici de la comunitat, internament en un centre de menors.

La llibertat vigilada implica un seguiment al menor realitzat per un tècnic, que vetllarà perquè es compleixin les pautes educatives que s'hagin pogut imposar. Amb relació a l'internament en un centre de menors, aquest es pot desenvolupar en règim tancat, semiobert o obert. En el cas de l'internament en règim obert, el menor podrà seguir un projecte educatiu a l'entorn social normalitzat, malgrat residir pel temps de la condemna al centre de menors.

La instrucció de la causa no correspon a un jutge sinó al Ministeri Fiscal.

No correspon a un jutge instructor sinó al Ministeri Fiscal la investigació dels fets denunciats, la comprovació de la participació d'un menor i l'impuls del procediment. Finalment, serà el Jutge de Menors qui dirigeixi el judici, dicti la corresponent sentència i resolgui l'execució de les mesures que puguin adoptar-se.

Avís als pares o representat legal del menor detingut.

Quan es produeixi la detenció d'un menor, els cossos de seguretat hauran de notificar la detenció del menor als seus pares o representant legal. En la declaració del jove adolescent com a detingut hi seran presents qui ostenti la custòdia i el seu advocat, amb el qual podrà entrevistar-se tant abans com després de la declaració. De totes maneres, la declaració d'un menor com a detingut és una excepció, ja que les detencions es produeixen quan són imprescindibles i la seva durada és també la menor possible, retornant els agents sempre el menor detingut als seus cuidadors. La majoria de vegades la declaració d'un menor serà sense privació de llibertat com investigat o imputat en el decurs d'una investigació policial, on també hi seran presents el seu advocat, pare o representant legal.

L'equip tècnic

En els processos de menors és preceptiu per llei que s'estudiï l'entorn del jove adolescent mitjançant un informe que avaluï la seva situació psicològica, educativa, familiar i social. Aquest informe serà redactat per l'equip tècnic i servirà de base per a determinar quina mesura és la més adequada pel menor, pel cas que fos responsable d'alguna conducta tipificada en el Codi Penal.

L'equip tècnic assumeix una funció indispensable d'avaluació i de seguiment del menor, alhora que d'assessorament a l'òrgan judicial.

Mediació i reparació del dany

La llei de responsabilitat penal del menor aposta per resoldre els assumptes menys greus oferint la possibilitat al jove adolescent de reparar el dany causat o de conciliar-se amb la víctima, mitjançant un procés de mediació dirigit per l'equip tècnic que evita la celebració d'un judici. Durant aquest procés de mediació-reparació, el menor haurà de reconèixer el dany que ha causat i quan sigui possible podrà disculpar-se amb la víctima. L'assumpció de responsabilitats i optar per aquest procediment, pot condicionar-se al compromís del menor

de realitzar l'activitat educativa que hagi proposat l'equip tècnic o de realitzar accions en benefici de la víctima o de la comunitat.

Un cop finalitzada la mediació, la instrucció es donarà per acabada i el procediment s'arxivarà, a no ser que la mediació no pugui concloure's per manca de compromís del menor. Aleshores continuarà l'expedient de menors fins a la celebració de judici.

Execució de les mesures

El compliment d'una sentència condemnatòria es porta a terme mitjançant un procediment d'execució. Aquesta execució o compliment de la sentència serà supervisada pel mateix jutge que va dictar la sentència, el qual rebrà els informes que emeti l'equip tècnic o el centre de menors durant el compliment de la mesura imposada per sentència.

Durant l'execució, la mesura imposada al menor es pot substituir per una altra, reduir o deixar sense efecte si el canvi fos en benefici de l'interès del menor. Això ressalta la importància de la conducta del menor i l'adaptació de la intervenció judicial als canvis positius que s'hagin pogut produir a la vida del menor.

Acompanyament dels pares

Durant tot el procediment intervenen els representants legals dels menors, habitualment aquests són els pares. Els pares no es limiten a acompanyar el menor sinó que també li presten suport conjuntament amb l'advocat per prendre les millors decisions.

Tot i que els fets objecte d'investigació ja han passat, encara és important com afrontem aquesta investigació i quina és l'actitud del menor davant tot el procediment que s'obre davant seu. Allò que pugui ser objecte de denúncia s'ha d'aclarir, proposant proves i mesures d'investigació si és necessari. En alguns casos, l'esclariment dels fets comportarà l'arxiu del procediment, en d'altres visualitzarà la necessitat d'adoptar mesures per tal que el menor redreci la seva conducta, per tal que en entrar a la majoria d'edat desisteixi de comportaments delictius.

MESURES PER APLICAR A MENORS

Com hem dit, en la jurisdicció de menors no s'apliquen penes sinó mesures. La LORPM determina com a conseqüències jurídiques un seguit de «mesures» que poden ser imposades al menor. La mateixa denominació de mesures posa en relleu que la LORPM està més orientada a la prevenció especial en el seu vessant de socialització i reeducació que no pas a altres finalitats de prevenció general que predominen en el dret penal d'adults.

De fet, en la mateixa exposició de motius es reconeix que encara que aquesta Llei és formalment penal, materialment és sancionadora educativa, tant pel que fa al procediment com pel que fa a les sancions. Una prova d'aquesta orientació és, per una banda, que el jutge,

en el moment d'escollir les mesures per imposar al menor, no sols ha d'atendre la prova i valoració jurídica dels fets, sinó «especialment l'edat, les circumstàncies familiars o socials, la personalitat i l'interès del menor» (art. 7.3 LORPM). Per una altra banda, l'article 13 de la LORPM estableix que el jutge pot deixar sense efecte la mesura imposada en qualsevol moment, reduir-ne la durada o substituir-la per una altra «sempre que la modificació redundi en l'interès del menor».

Les mesures susceptibles de ser imposades al menor són (art. 7.1 LORPM):

- a) internament en règim tancat;
- b) internament en règim semiobert;
- c) internament en règim obert;
- d) internament terapèutic (per als menors amb anomalies o alteracions psíquiques, menors amb dependència de l'alcohol o de les drogues o menors amb alteracions de la percepció que alterin la consciència de la realitat);
- e) tractament ambulatori;
- f) assistència a un centre de dia;
- g) permanència de cap de setmana;
- h) llibertat vigilada;
- i) prohibició d'aproximar-se o comunicar-se amb la víctima o amb els familiars o altres persones que determini el jutge;
- j) convivència amb una altra persona, família o grup educatiu;
- k) prestacions en benefici de la comunitat (mesura que no es pot imposar sense el consentiment del menor);
- l) realització de tasques socioeducatives;
- m) amonestació;
- n) privació del permís de conduir ciclomotors, vehicles de motor, o del dret d'obtenir-lo, o de les llicències de caça o per a l'ús de qualsevol classe d'armes;
- o) inhabilitació absoluta.

Cal destacar que hi ha diferències importants respecte del procediment del dret penal d'adults que responen a la voluntat d'evitar que el procediment perjudiqui el menor. Així, per exemple, sols el ministeri fiscal pot incoar el procediment (art. 16); hi ha acció particular però no popular (art. 25); el ministeri fiscal pot desistir de la incoació quan els fets constitueixin delictes menys greus sense violència o intimidació en les persones o quan siguin faltes (art. 18); és possible el sobreseïment de l'expedient per conciliació o reparació entre el menor i la víctima (art. 19); pot haver-hi sentència de conformitat (art. 32); etc.

En definitiva, el procediment és substancialment flexible, ja que la LORPM, tot i ser una llei de «responsabilitat penal» que «fa respondre» el menor dels fets comesos -és a dir, que adscriu determinades conseqüències juridicopenals a la comissió de determinats fets delictius-, està principalment orientada a la reeducació del menor i a evitar que el procediment i les conseqüències juridicopenals tinguin efectes negatius sobre la seva persona

MESURES PRIVATIVES DE LLIBERTAT

Dins d'aquesta categoria s'hi inclou l'internament en tres modes: el règim obert, semiobert i tancat així com l'internament terapèutic que també es preveu juntament amb aquests tres subtipus. Val a dir que les mesures d'internament constaran de dos períodes: el primer es durà a terme en el centre i el segon en règim de llibertat vigilada.

Pel que fa a l'internament en règim tancat constitueix la mesura més greu i suposa que el menor ha de residir en el centre i desenvolupar les activitats formatives, educatives i laborals imposades que són elaborades en 20 dies des de l'inici de la mateixa. El règim tancat només es pot imposar en cas de delictes greus i de delictes menys greus si s'ha utilitzat violència o intimidació en les persones o si es tracta d'un delicte comès en grup o al si d'una organització o banda.

Si l'internament és en règim semiobert el menor resideix en el centre però realitza fora d'aquest algunes de les activitats formatives permetent així un règim flexible en relació a l'augment o disminució de les activitats a l'exterior.

L'internament en règim obert significa que el menor portarà a terme en els serveis de l'entorn totes les activitats de caràcter escolar, formatiu i laboral però haurà de residir en el centre com a domicili habitual. Generalment, el temps mínim de permanència del menor al centre serà de vuit hores sent obligatori que pernocti en ell.

Les mesures terapèutiques es conceben per aquells menors que sofreixen alteracions psíquiques, en la percepció o dependència a begudes alcohòliques o estupefaents que determinin una alteració greu en la consciència. El menor residirà en el centre per tal de rebre l'atenció educativa especialitzada o el tractament de l'anomalia que pateix.

En aquest tipus de mesures és imprescindible que el menor doni el seu consentiment per a què li siguin aplicades ja que si es nega, se li haurà d'aplicar una altra mesura en detriment d'aquesta. Per això, si el tractament és de deshabituació del consum de drogues o begudes alcohòliques i el menor ho refusa o ho abandona un cop s'ha iniciat, s'haurà de posar en coneixement del jutge i aquest haurà d'aplicar una nova mesura.

Dins les mesures privatives de llibertat també es preveu la permanència de cap de setmana que implica que el menor ha de romandre en el seu domicili o en un centre designat fins a un màxim de 36 hores entre la tarda o la nit del divendres i la nit del diumenge a excepció del temps en què hagi de realitzar les activitats programades, evitant en tot cas el trencament amb l'entorn familiar.

El nombre de caps de setmana imposats i les hores de permanència de cada cap de setmana es fixaran per resolució judicial igual que en el programa on s'estableix la mesura en el qual s'hauran de determinar els dies concrets de cada cap de setmana en els què es compliran les permanències, la distribució de les hores, el lloc i les tasques educatives. Aquesta mesura va destinada als menors que cometen actes vandàlics o agressions lleus.

MESURES NO PRIVATIVES DE LLIBERTAT

EL TRACTAMENT AMBULATORI

En casos d'inimputabilitat en els quals el menor sofreixi una anomalia o alteració psíquica així com una addicció al consum de begudes alcohòliques o drogues es preveu aquesta mesura en la qual el menor té el deure d'assistir al centre on se li aplicarà un programa de tractament elaborat per facultatius mèdics i on s'indicarà quan ha d'assistir a tal centre per a rehabilitar-se. El tractament ambulatori pot aplicar-se sol o conjuntament amb una altra mesura fent que per a que li sigui aplicable existeixi el consentiment explícit del menor. Per tant, els menors envers aquesta mesura, habiten en el seu domicili.

L'ASSISTÈNCIA A UN CENTRE DE DIA

El menor residirà al seu domicili habitual i acudirà al centre per tal de dur a terme les activitats de recolzament. Tal mesura està pensada per a què el menor, quan acudeixi al centre, gaudeixi d'un ambient estructurat que la família no li proporciona.

LA LLIBERTAT VIGILADA

Consisteix en fer un seguiment del menor i de la seva assistència a l'escola o al lloc de treball obligant-lo a seguir les pautes marcades en el programa individualitzat segons la seva situació personal. També resta obligat a mantenir entrevistes amb els professionals i a complir unes regles de conducta com:

- Obligació de residir en un lloc determinat i de comparèixer davant el jutge o professional designat per a informar de les activitats designades i prohibició d'absentar-se del lloc de residència sense autorització judicial
- Assistir a l'escola regularment i acreditar tal assistència al jutge
- Sotmetre's a programes culturals de formació, educatius, laborals, professionals
- Prohibició d'acudir a determinats llocs

La finalitat, doncs, de la llibertat vigilada no és altra que oferir una intervenció individual al menor i realitzar seguiments de les activitats buscant oferir la integració de l'adolescent.

Dins de la llibertat vigilada trobem la supervisió intensiva en la qual es requereix una tutoria sobre l'infractor per part d'un professional. Algun dels avantatges que presenta aquesta mesura és la permanència en el medi social i familiar

LA CONVIVÈNCIA AMB UNA ALTRA PERSONA, FAMÍLIA O GRUP EDUCATIU AMB FINALITAT RESOCIALITZADORA DEL MENOR

La selecció d'aquesta persona l'efectuarà l'entitat pública de protecció entre les que s'hagin ofert i acceptin la convivència realitzant una audiència prèvia al menor al qual se li conserva el dret a relacionar-se amb la seva família.

A les persones seleccionades se'ls estableixen uns límits: no estar mancades de l'exercici dels seus drets civils ni estar inhabilitades per a exercir com a tutores dels menors així com gaudir de condicions personals, familiars i econòmiques adequades i hauran d'acceptar tal convivència amb el menor. D'altra banda, aquestes persones han de guardar una relació estreta amb els serveis socials.

LES PRESTACIONS EN BENEFICI DE LA COMUNITAT

Consisteixen en realitzar activitats no retribuïdes, d'interès social o en benefici de persones en situació de precarietat sempre i quan estiguin relacionades tals activitats amb el bé jurídic lesionat i no atemptin contra la dignitat del menor.

En el propi programa es decidirà el lloc on realitzar-les, el responsable de les activitats, el nombre d'hores de jornada i l'horari. Un cop l'entitat en la qual es realitzaran les prestacions es notificada, s'inicia el disseny del programa d'intervenció amb els horaris d'aquesta.

La mesura té un caràcter punitiu ja que suposa perdre temps lliure del menor i s'ha d'imposar amb el seu consentiment.

REALITZAR TASQUES SOCIO-EDUCATIVES

Tal com s'indica en l'Exposició de Motius de la Llei Orgànica, pot ser una mesura autònoma o pot formar part d'una altra més complexa. Les tasques es determinaran en el programa del menor per tal de fomentar el seu desenvolupament personal sense que existeixi internament ni llibertat vigilada.

El fet d'assistir a un taller ocupacional o a cursets per a trobar feina són exemples de tasques socials i educatives tot i que com a rellevant trobem l'experiència belga OIKOTEN la qual utilitza el Camino de Santiago per tal de rehabilitar joves delinqüents.

LA PROHIBICIÓ D'APROXIMAR-SE A LA VÍCTIMA O COMUNICAR-SE AMB ELLA O AMB ELS SEUS FAMILIARS

Impedeix al menor atansar-se a ells ja sigui al seu domicili, al lloc de treball o a qualsevol altre lloc impedint també qualsevol contacte visual, telefònic, escrit, verbal o telemàtic.

L'AMONESTACIÓ

S'insta al menor a no cometre els fets en un futur fent-li entendre la gravetat dels seus fets comesos i les conseqüències d'aquests. És executada pel jutge de menors en la sala de vistes.

LA PRIVACIÓ DEL PERMÍS DE CONDUIR CICLOMOTORS O VEHICLES DE MOTOR O DEL DRET A OBTENIR-LOS O DE LLICÈNCIES DE CAÇA O PESCA O DE LLICÈNCIES PER A L'ÚS D'ARMES

En el dret penal d'adults també està contemplada i se li podran imposar al menor com a accessòries a una altra mesura quan hagi comès un delicte utilitzant un vehicle a motor o una arma tot i que només seran aplicables als majors de 18 anys ja que aquests permisos els menors no els poden obtenir.

LA INHABILITACIÓ ABSOLUTA DE TREBALL I CÀRRECS PÚBLICS I LA INCAPACITAT PER A ACCEDIR A AQUESTS

Introduïda per la Llei Orgànica 7/2000 de 22 de desembre, aquesta mesura està prevista per als qui cometin delictes de terrorisme juntament amb la mesura d'internament tancat amb una duració temporal superior entre quatre i quinze anys al de la duració de la mesura d'internament en règim tancat (Disposició Addicional Quarta de la LORPM).

En definitiva, com a criteris per a l'aplicació de les mesures analitzades trobem:

- La proporcionalitat i gravetat del seu delicte.
- El nombre de fets comesos.
- Les circumstàncies que concorrin en el menor.
- Les mesures explicades són determinades en funció de l'interès del menor, fent-lo responsable i sense pertorbar el seu desenvolupament personal.

MESURES PREVENTIVES

El programa de suport a la prevenció comunitària de la delinqüència juvenil té la finalitat de col·laborar i donar suport als ajuntaments i consells Reestructuració de la justícia juvenil a Catalunya comarcals en les problemàtiques relacionades amb la conflictivitat social protagonitzada per adolescents i joves.

Les actuacions se centren a contribuir a col·laborar amb els ajuntaments, amb l'anàlisi de les problemàtiques i dels conflictes que es produeixen a la comunitat, a definir programes d'actuació preventiva i de mediació i resolució de conflictes i a aportar la formació necessària per a la implantació dels programes preventius.

El programa Límits (per a pares i mares amb fills adolescents atesos pels serveis de justícia juvenil) és un programa de caire preventiu que opera de forma transversal.

Els objectius de treball són millorar la comunicació amb els fills, ensenyar com establir normes de comportament, com actuar quan els fills no les compleixen, així com supervisar el seu compliment.

També s'aborda amb els pares les diferents maneres de tractar els temes difícils (drogues, sexualitat, transgressió de normes socials, etc.).

EQUIPS D'ASSESSORAMENT TÈCNIC

L'assessorament aporta al procediment judicial la informació que la llei estableix sobre la situació psicològica, educativa i familiar del menor, així com del seu entorn social i, en general,

sobre qualsevol altra circumstància rellevant i, des d'aquesta perspectiva, assessora les instàncies judicials perquè puguin tenir en compte aquests elements en les seves resolucions.

D'acord amb la finalitat de l'assessorament, els destinataris de la informació són els fiscals i jutges de menors que sol·liciten els informes tècnics. En canvi, els destinataris de la intervenció són els majors de 14 anys i menors de 18, que presumptament hagin comès fets tipificats com a delictes o faltes al Codi penal o a les lleis penals especials, i dels quals el Ministeri Fiscal o el jutge de menors demana el corresponent informe d'assessorament tècnic.

Aquesta població presenta determinades característiques que, de forma genèrica, són pròpies de l'etapa evolutiva de l'adolescència i del context sociocultural, les quals, entre d'altres factors, incideixen en el seu desenvolupament i conducta. Al mateix temps, però, presenta també l'heterogeneïtat pròpia de cada persona en tant que individu únic i de la diversitat multicultural en la qual s'està configurant la nostra societat.

L'assessorament té les següents funcions:

- Informar tècnicament el fiscal i el jutge de menors mitjançant l'elaboració d'informes i la participació en els actes d'audiència.
- Assessorar el Ministeri Fiscal i el jutge de menors sobre quines poden ser, des del punt de vista educatiu i psicosocial, les respostes i mesures més adequades, entre les que preveu la Llei.
- Fomentar la col·laboració dels pares i familiars del menor o jove per promoure la responsabilització dels seus fills cap al fet il·lícit, el procediment judicial i les conseqüències que se'n puguin derivar.
- Propiciar la reflexió del menor o jove sobre la seva situació personal i judicial per afavorir que adopti una actitud de responsabilitat cap al procediment en què està involucrat.
- Orientar el menor o jove sobre els recursos de la comunitat que li puguin ser d'utilitat i sobre els programes existents, destinats a donar suport als processos individuals de reintegració.
- Promoure la col·laboració de les entitats i/o institucions públiques i/o privades, procurant que assumeixin les responsabilitats i competències que els són pròpies i participin en les funcions de prevenció i inserció social dels menors o joves i qualsevol altra que els puguin ser d'utilitat.

Informació al jove i a la seva família i enquadrament de la intervenció

Se'ls informa sobre l'objectiu de l'exploració, l'obligatorietat tant per al menor com per al professional, el procediment judicial i els drets que els assisteixen, la metodologia que se seguirà i els professionals que hi intervindran.

Exploració i observació

Es realitza a través d'espais d'entrevista amb el menor i els seus pares. Es dona un espai individual al menor i un als pares, com també, un espai conjunt per valorar la relació i interacció en el conjunt familiar.

S'exploren aspectes relacionats amb l'àrea sociofamiliar, l'àrea personal del menor (trets bàsics de personalitat, autonomia i responsabilitat, sociabilitat i habilitats socials, situació escolar i laboral, etc.).

Les tècniques d'exploració que s'utilitzen per la recollida d'informació poden ser directes com l'entrevista, les proves diagnòstiques i l'observació, o bé indirectes, com la coordinació amb altres agents socials que tinguin coneixement del menor i de la seva família.

Elaboració de l'informe d'assessorament

L'informe és l'instrument escrit utilitzat per donar a conèixer a l'àmbit judicial la situació del jove i la valoració de la mateixa. Legalment, no és vinculant. I consta d'una informació sintètica, global i integradora de les diferents disciplines que hi intervenen, de forma que faci entenedora la situació del menors, del seu entorn i de la necessitat, o no, d'una intervenció.

Devolució, orientació i devolució

Aquesta fase no comporta obligatorietat per als joves i les famílies, sinó que es treballa des de la voluntarietat.

Des de l'equip tècnic es facilita un espai on la família i el jove puguin rebre informació sobre els aspectes que s'han detectat en l'exploració.

Possibilita la reflexió amb el jove i la família sobre aquells aspectes que puguin estar incidint en el desenvolupament del jove, com també, les necessitats d'intervenció. S'orienta sobre els abordatges possibles dels conflictes o problemàtiques detectades, i en cas que expressin el desig de connectar amb els recursos externs, es fa la derivació corresponent.

Assistència a les compareixences i audiències

El membre de l'equip tècnic que ha elaborat l'informe ha d'estar present en el moment de la compareixença i audiència judicial (judici oral).

El tècnic ha d'assessorar oralment sobre l'informe que ha elaborat i consta a l'expedient judicial.

Ha d'actualitzar la informació, amb els canvis produïts des de l'elaboració de l'informe fins al moment de l'audiència.

Ha de concretar la intervenció que consideri més adequada des del punt de vista educatiu, i proposar la mesura més adequada.

MEDIACIÓ I REPARACIÓ

La mediació penal és un procés que té com a objectiu que l'infractor i la víctima puguin arribar a uns acords per solucionar el conflicte creat per la infracció penal. Pretén solucionar el conflicte entre les parts de forma extrajudicial amb l'orientació d'un mediador, però s'inscriu dins del marc penal, que diu quin és el delicte, qui és la víctima i qui és l'infractor. Si bé el conflicte s'aborda en un espai extrajudicial, en el qual les parts busquen una solució i uns acords, els resultats finals i els beneficis jurídics corresponen al marc del procediment penal formal.

La mediació dona contingut al principi d'oportunitat que proposa la llei, atès que ofereix als menors infractors la possibilitat de conciliació amb la víctima i/o la reparació. Es fa a instància del Ministeri Fiscal i/o del jutge, segons el moment processal en què es porta a terme, i a la pràctica pot comportar una alternativa al procés judicial o ser-ne un complement.

Es necessita la participació voluntària i activa d'ambdues parts per assolir un acord capaç de resoldre el conflicte i concretar els termes de la conciliació i/o de la reparació. Pel que fa al jove, implica la responsabilització de les seves accions i les conseqüències, com també un esforç encaminat a aconseguir la compensació de la víctima. Quant a les víctimes, se'ls ofereix l'oportunitat de participar en la solució del conflicte que les afecta, de ser escoltades, recuperar la tranquil·litat i ser compensades pels danys soferts.

La mediació i la reparació formen part d'un model de justícia alternatiu en la qual el més important és la resolució del conflicte. La intervenció amb el jove infractor busca la seva responsabilització, no a través del càstig o la sanció, sinó de la voluntat i del compromís reparador amb la víctima.

Procés

El programa de mediació en l'àmbit penal juvenil té 3 moments fonamentals:

1. Entrevista amb el menor, els pares o tutors legals i l'advocat. Es valora la viabilitat del programa en relació amb l'infractor. Alguns aspectes rellevants que s'hi aborden són:
  - El motiu que l'ha dut fins a la justícia.
  - La capacitat per reflexionar sobre la seva conducta i les conseqüències que ha generat a diferents nivells.
  - La capacitat per pensar solucions i dur-les a la pràctica.
2. Entrevista amb la víctima (i amb els pares i l'advocat, si la víctima és menor i així ho requereixen).

El contacte amb la víctima es produeix quan el menor accepta entrar en un programa de mediació i el mediador considera que aquest jove reuneix les condicions bàsiques (el suport dels pares i de l'advocat són importants). A la víctima se li ofereix la

possibilitat de ser atesa, escoltada i de participar en la solució del dany que ha sofert, de forma totalment lliure i sense compromís.

Temes importants per valorar la viabilitat amb la víctima:

- Expectatives que té en relació amb la denúncia i a la intervenció de la justícia.
- Versió dels fets i les conseqüències a diferents nivells (personal, familiar, econòmic...)
- Definició que fa del conflicte i la seva dimensió.
- Disponibilitat per participar en el programa i demandes.

3. Trobada de mediació i/o concreció dels acords de reparació.

La trobada representa el punt fonamental del procés. Només pot fer-se amb el consentiment de les parts i amb la valoració del mediador.

El mediador presenta les parts, defineix el motiu de la trobada i l'interès d'ambdues per afrontar el conflicte mitjançant el diàleg i la recerca d'acords; condueix la trobada, facilita el diàleg, la comunicació, l'escolta i la reflexió entre les parts. És important que tots tinguin la possibilitat d'expressar-se sobre el conflicte cosa que permetrà plantejar posteriorment interessos i solucions. La definició i la valoració del problema ha de ser compartida, no ha de decidir el mediador la via de solució, són els participants els que l'han de veure.

Els acords s'han de formalitzar segons l'interès de les parts tenint en compte els perjudicis soferts per la víctima, els interessos i demandes, les possibilitats reparatòries i compensatòries del jove i la valoració conjunta que les dues parts fan de la solució del conflicte.

Finalitzat el procés, el mediador remet al Ministeri Fiscal el document d'acords entre les parts i un informe sobre el procés seguit i la valoració del resultat, encara que no hi hagi participat la víctima, per motius aliens a la voluntat del jove i aquest hagi fet alguna activitat socioeducativa o reparatòria. Si el resultat del procés és positiu i s'ha desenvolupat d'acord amb l'article 19 de la Llei 5/2000, com a alternativa al procediment, el Ministeri Fiscal sol·licita al jutge el sobreseïment i l'arxiu de les actuacions. Si el procés és complementari del procediment o està en fase d'execució, el jutge valora els beneficis jurídics que corresponguin.

MEDI OBERT

Les mesures judicials en medi obert són les mesures previstes a la Llei orgànica 5/2000, de 5 de juny, de responsabilitat penal del menor que no impliquen la privació de llibertat del jove o menor.

S'executen en l'entorn social i familiar dels menors i joves, cosa que permet fer un seguiment del seu procés de socialització, continuar i/o millorar els vincles de les relacions existents i treballar per assolir els objectius següents:

- La integració del menor o jove i la participació de la comunitat en la resolució del conflicte.
- Garantir l'atenció al menor o jove en els àmbits de salut, educació, lleure i inserció laboral.
- El suport al procés d'inserció social.
- La implicació de la comunitat, mitjançant acords i convenis de col·laboració amb altres departaments, ajuntaments, consells comarcals i entitats del sector associatiu.

Equips de medi obert

Correspon als equips de medi obert l'execució de les mesures no privatives de llibertat, cautelars o definitives, adoptades pels jutges de menors, que, d'acord amb les normes legals i reglamentàries vigents, siguin competència de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. També els pot ser atribuïda la participació en l'execució d'altres funcions de l'àmbit de la justícia juvenil que determini la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i Justícia Juvenil, com són, l'assessorament tècnic, mediació i el suport als processos de reinserció.

Els equips de medi obert poden utilitzar recursos personals, equipaments i programes propis del Departament de Justícia, o recursos aliens, dependents d'altres persones o entitats públiques o privades, amb la finalitat d'impulsar i assolir l'execució material del contingut de determinades mesures, afavorir els processos de reinserció dels menors i joves i ajudar-los, si cal, a superar els problemes detectats en el seu entorn familiar i que incideixen en la seva conducta.

Recursos comunitaris

Entenem com recursos aquells instruments utilitzats per a la consecució d'uns objectius socioeducatius preestablerts. Els equipaments, els serveis i les activitats educatives són recursos d'intervenció en medi obert quan s'utilitzen per assolir els objectius del projecte educatiu del menor o jove. És a dir, ofereixen uns continguts concrets quant a aprenentatges, adquisició d'hàbits i formes d'organització i participació, els quals facilitin la consecució dels objectius establerts pel tècnic de medi obert en el programa individualitzat d'execució o el model individualitzat d'intervenció de la mesura judicial imposada al menor o jove.

De caràcter eminentment pràctic, cal que siguin comprensible per a tothom i utilitzables de forma immediata i han de potenciar les capacitats i les possibilitats de la població que s'atén.

El procés de derivació d'un menor o jove cap a un recurs requereix prèviament coneixèr-ne les possibilitats, aplicacions i funcions abans de proposar-lo a un menor o jove, i és fonamental que el menor hi estigui present en el moment de fer la derivació. Així mateix, cal comptar també amb la implicació de la família o dels representants legals.

Els tècnics de medi obert designats en l'execució de les mesures en medi obert participen en la relació entre l'autoritat judicial i el medi social. En el treball socioeducatiu han d'usar, de manera preferent, tots els serveis de què disposa la comunitat en què s'insereix el menor. Aquests professionals tenen assignada una zona geogràfica determinada en la qual treballen coordinadament amb la resta de serveis comunitaris.

En el cas que els serveis i els recursos comunitaris disponibles no responguin a les necessitats

d'intervenció per executar les mesures en una zona determinada, l'Administració de la Generalitat, per mitjà dels departaments competents, ha de potenciar els que siguin necessaris o establir convenis o acords de col·laboració amb altres entitats públiques o privades amb aquesta finalitat, amb la deguda contraprestació.

Malgrat que en l'execució de les mesures en medi obert intervinguin professionals o es faci ús de recursos que no depenguin de l'òrgan administratiu que tingui atribuïda la competència, és responsabilitat d'aquest òrgan fer-ne la supervisió, el control i el seguiment, i relacionar-se directament amb el jutjat de menors corresponent.

MESURES JUDICIALS EN MEDI TANCAT

Centres actuals a Catalunya:

- Centre Educatiu Els Til·lers.
- Centre Educatiu L'Alzina.
- Centre Educatiu Montilivi.
- Centre Educatiu Folch i Torres.
- Centre Educatiu El Segre.
- Centre Educatiu Oriol Badia.
- Centre Educatiu Can Llupià.

Finalitat dels centres de justícia juvenil i de les mesures d'internament.

L'activitat dels centres té com a objectiu fonamental la integració i la reinserció social dels menors i joves sentenciats a mesures d'internament, mitjançant l'aplicació de programes eminentment educatius i responsabilitzadors, així com la custòdia de tots els menors i joves internats amb mesures cautelars o definitives.

Els centres de Justícia Juvenil tenen unes característiques determinades i pròpies. Per una banda; és una actuació educativa que es du a terme en el context d'execució penal, respectant els principis i límits propis del marc legal de l'execució penal de Justícia Juvenil. I d'acord a uns principis rectors que estableix l'article 4 de la llei 27/2001 de Justícia Juvenil, de 31 de desembre.

Per altre; és una actuació educativa que ha de garantir en el seu exercici diari, la retenció i custòdia dels internats, articulant unes línies socioeducatives compatibles amb l'encàrrec de control, però fomentant totes aquelles activitats formatives, socioculturals, pre-laborals, esportives, d'oci i de tractament de problemàtiques destinades a la promoció del creixement personal. És en un ambient restrictiu, com són els centres tancats, on és pretén l'adquisició per part dels menors/joves dels recursos de competència social suficients per a permetre un comportament responsable en la comunitat i que progressivament sigui amb més autonomia.

PROPOSTES

El sistema de Justícia Juvenil espanyol és molt flexible a l'hora de determinar la mesura concreta que cal aplicar a un menor. Això és així, fins i tot després de la reforma operada la LO 8/2006, que limita el marge d'actuació del jutge de menors, sobretot en determinats delictes que causen alarma social. Aquesta flexibilitat en l'adopció de la mesura afavoreix que factors extrajurídics puguin influir en la presa de decisions del Jutge de Menors, a diferència de la justícia dels majors d'edat, però també deixa una llibertat per l'administració competent per realitzar mesures prèvies i posteriors a la comissió del delictes.

Les mesures que es proposen són les següents:

- 1. Utilització de la recopilació de dades pel disseny de les polítiques preventives de la comissió delictiva.** És impossible mesurar l'èxit de les mesures sense establir indicadors i sense recollir dades. Per crear una política integral i eficaç per als nens en el sistema de justícia penal, la recollida de dades i la recerca és imprescindible.

- 2. Realització d'una nova llei de justícia juvenil més adient als temps actuals.**

Com hem vist Catalunya va aprovar la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil, per tant de fa més de 20 anys, un període de temps on la societat, i els serveis de drets socials i de justícia han canviat molt. Per tant es fa imprescindible una revisió de la normativa amb la redacció d'una nova llei de justícia juvenil més adient a una societat molt canviant i canviada respecte la de principis de segle XXI

Cal millorar el sistema de la justícia juvenil a Catalunya per tal de fer-ho més àgil i eficient, i amb la mirada posada sempre en una intervenció més ràpida i primerenca que esdevingui més socioeducativa dels joves.

- 3. Millorar la coordinació interadministrativa**

Creació d'un òrgan interadministratiu per coordinar les polítiques, les mesures a aplicar en la prevenció, detecció i tractament de conductes contra les normes comunitàries

Cal una coordinació de tots els actors que treballen al voltant dels menors (jutges, fiscals, mossos d'esquadra, educadors, progenitors, i l'administració) per tal de millorar la tasca educativa cap els menors, la detecció precoç, el traspàs de novetats en relació als menors i les seves situacions i evolucions.

- 4. Agilitzar les intervencions de caire judicial.** Cal intervenir educativament el més aviat possible, i evitar així l'acumulació d'infraccions i de causes pendents d'un jove que, per evitar la sensació d'impunitat que pot provocar en un jove l'acumulació de infraccions sense resposta judicial.

- 5. Posada en marxa de programes preventius.** Aquells casos que arriben a la justícia juvenil i son mereixedors de mesures en la gran majoria de casos (caldría un bon treball de camp per quantificar-ho més enllà de l'experiència empírica de 20 anys d'exercici professional dels signants de l'informe) venen precedits per conductes anteriors antisocials en el marc comunitari i educatiu. Poques vegades s'observa la comissió d'un delictes sense antecedents conductuals previs, no tant d'il·lícits penals sinó com de conductes antisocials.

Per tant esdevé molt important les conductes de prevenció comunitària. Tal i com ja el 1990 es posava de manifest per l'ONU a les directrius de RIAD, la prevenció de la delinqüència juvenil es part essencial de la prevenció del delictes en la societat.

- 6. Creació de coordinadors en polítiques preventives.** Per tant cal establir un verdader programa de suport comunitari de la delinqüència juvenil de forma integral que ha d'abraçar tots els aspectes comunitaris.

És imprescindible que des de la Generalitat de Catalunya es financi un referent juvenil municipal per cada 10.000 habitants, que pugui coordinar les activitats preventives amb Cossos de seguretat, docents, serveis socials i referents comunitaris, i que ho faci des de una perspectiva comunitària, a peu de carrer.

La detecció precoç de les conductes que no s'ajusten als valors i les normes generals, i que tot i que formen part del procés de maduració, creixement, requereixen un tractament, atès que tot i que acostumen a desaparèixer espontàniament, poden ser l'embrió de conductes delictives futures, pel que cal el seu seguiment, monitorització i si cal intervenció, sempre des de la vessant resocialitzadora i no punitiva.

- 7. Finançament de programes de suport comunitari** perquè els ajuntaments o altres administracions locals puguin realitzar programes de prevenció i integració comunitària, cal un suport econòmic a les administracions locals. Per tant es proposa la creació d'un fons de la Generalitat que es sumarà als diferents programes cofinançats per la Generalitat amb els ajuntaments en el marc dels contractes programes de serveis socials.
- 8. Noves pràctiques i programes preventius.** Programes de germans grans o mentoratges per menors en risc de conductes antisocials
- 9. Redefinició del programa Límits.** El programa Límits (per a unitats de convivència amb fills adolescents atesos pels serveis de justícia juvenil per primera vegada) cal adaptar-lo no únicament quan el menor ha tingut el primer contacte amb els serveis de justícia, sinó ampliar-lo per tractar-ho en la primera aparició de conductes antisocials. Amb el programa es treballarà en millorar la comunicació amb els fills, ensenyar com establir normes de comportament, com actuar quan els fills no les compleixen, així com supervisar el seu compliment. També s'aborda amb els pares les diferents maneres de tractar els temes difícils (drogues, sexualitat, transgressió de normes socials, etc.).

- 10.** Utilització dels **sistemes de control electrònic** monitorat a la població penada.
- 11. Especialització dels professionals.** La necessitat d'especialitzar als professionals que participen en el procés, a banda de ser una necessitat legalment establerta a tota la normativa, esdevé una necessitat transversal en tot el procés de tractament dels menors. Històricament s'ha posat èmfasi en els cossos de seguretat, advocats, fiscals i jutges de menors, però no cal oblidar el període previ, i per tant cal que totes les administracions comptin amb personal especialitzat en el tractament de menors d'edat, previ a la comissió delictiva... no és suficient àrees de joventut als municipis, cal àrees específiques de tractament de menors conflictius.
- 12.** Dotar els equips de medi obert dels **recursos necessaris per a vincular als menors/joves a vincles de l'entorn social i/o comunitari** per a millorar una òptima integració social
- 13. Augmentar les col·laboracions amb entitats** que treballen amb joves i menors en l'àmbit comunitari, i ampliació del ventall d'entitats on poder realitzar mesures.
- 14. Augmentar les places** específiques per a la realització de tractaments de desintoxicació, malalties mentals i altres trastorns de conducta.
- 15.** Tenir una **petita bestreta econòmica que els permeti oferir l'adherència** de menors/joves a recursos externs i que no tenen possibilitats econòmiques.
- 16. Impulsar el Pla integral de rehabilitació dels centres existents.** La major part de Centres de Justícia Juvenil presenten clares deficiències infraestructurals. La varietat dels centres existents i l'antiguitat d'alguns d'ells fan necessari la redacció d'un pla de rehabilitació dels centres, amb una planificació en un període plurianual i l'existència de partides pressupostàries garantides a l'efecte.

Dins dels espais de convivència hi ha mancances que afecten directament a les necessitats dels joves, en alguns casos els serveis i les dutxes són més que insuficients per la quantitat de joves prevista a l'espai, o en algun centre les calderes no funcionen i no hi ha aigua calenta.
Aquestes, entre moltes altres, són deficiències que no responen a un servei de qualitat, i que afecten tant als treballadors i treballadores com també als joves.
- 17. Respectar les ocupacions màximes dels centres existents.** Cal una ocupació òptima dels centres, garantint que es respecten les ocupacions màximes aconsellades, evitant la sobreocupació que tradicionalment ha succeït en els centres de menors del país.

- 18.** Programar, en funció de les necessitats, **l'obertura de nous centres**. Nous centres que hauran de respectar la distribució territorial dels menors a l'efecte d'evitar l'allunyament de les famílies i dels llocs de residència habitual, així com centres de petit format, que permetin el disseny dels espais i de les activitats que garanteixin unitats de convivència i activitats amb tractament individualitzat de cada jove, i un entorn escaient a la seva edat, a les característiques de la seva conducta, etc
- 19. Evitar la massificació** i la barreja de problemàtiques i motius d'entrada dels joves en els centres.
- 20. Augmentar les places** i els recursos disponibles destinades a menors i joves infractors amb problemes de salut mental. i/o dependència de tòxics. Aquesta mesura permetrà evitar barrejar joves amb problemes de salut mental i addiccions amb d'altres joves amb problemàtiques merament delinqüencials i per tant un millor tractament dels joves.
- 21. Crear un nou centre de menors i joves de justícia juvenil a la província de Tarragona** que doni servei a tota la zona en ares de la proximitat de l'actuació socioeducativa.
- 22. Establir la capacitat laboral com un element clau** en el treball socioeducatiu del jove, tot millorant els recursos disponibles tant de recerca de feina com de capacitat dels joves.
- 23.** Incrementar les **activitats formatives**. Cal establir suficients activitats formatives, professionalitzadores i de lleure, i itineraris individualitzats i amb acompanyament no només durant l'estada al centre, sinó amb orientació a una reincorporació progressiva a la vida en llibertat, fomentant l'autonomia i la resocialització
- 24. Coordinació de les activitats formatives amb el món laboral**, mitjançant la coordinació amb programes de garantia juvenil, PICE, Formació professional i programes diversos d'inserció laboral que realitzen els ajuntaments.
- 25. Potenciar les mesures educatives** i de formació en competències bàsiques en totes les etapes del contacte del menor amb el món de la justícia juvenil.
- 26. Desenvolupar correctament la llibertat vigilada.** És una mesura que s'imposa en l'actualitat però que per la manca de regulació i mitjans en la majoria d'ocasions no es desenvolupa de forma correcta, no essent més que un control periòdic consistent en una reunió amb el menor, sense un veritable programa individualitzat d'intervenció, i el que és més important sense un control i seguiment acurat que permetin que aquesta mesura pugui desenvolupar-se de forma efectiva.

A l'efecte cal que hi hagi un increment tant d'efectius com de coordinació dels agents, amb els diferents àmbits comunitaris (escoles, Serveis socials, àrees de joventut, etc) per fer efectiva aquesta mesura, i que no sigui un simple tràmit.

- 27. Introducció de les sentències contractes.** En alguns països com el Regne Unit (referral orders), el jutge estableix la durada de la mesura, però el contingut de la mateixa es realitza a través d'un acord del menor i la família amb organismes especialitzats (que poden ser els mateixos equips tècnics) i d'aquesta manera s'aconsegueix un millor grau de compliment de les mesures.
- 28. Control de les mesures per part d'un òrgan administratiu.** Per avaluar l'èxit de les mesures aplicades, es proposa que hi hagi un mètode d'avaluació independent de l'eficàcia i eficiència de les mesures proposades, principalment pels òrgans judicials de menors. Independent Monitoring Boards (IMB) del Regne Unit.
- 29. Introducció de procediments de mediació** en àmbits previ al procés judicial en fiscalia de menors.
- 30. Implantar el sistema de multes econòmiques.** Aquest tipus de mesura no s'ha aplicat en el nostre país, per entendre que els menors no tenen ingressos econòmics. Però en molts països es fa com un servei a la comunitat, especial, es tracta de treballs remunerats que serveixen per pagar les multes imposades pel jutjat.
- 31. Seguiment institucional** un cop finalitzades les mesures d'internament.